

RENAIXEMENT

ADHERIT A LA UNIO CATALANISTA

SURT ELS DIJOUS

VOLÉM

La llengua catalana ab caràcter oficial per totes nostres relacions inclús ab el Poder Central.

Corts Catalanes, per estatuir la legislació civil y per el règim intern de la Nacionalitat Catalana y pera ser arbitres de nostra administració.

Que siguin catalans quants a Catalunya desempenyin càrrecs públics.

Fixar contribucions é impostos per contribuir als gastos generals del Estat en la proporció que correspongui a Catalunya.

Supressió de quintes o lleves y facultat de poder contribuir a la formació del exèrcit del Estat Espanyol per medi de voluntaris ó diners.

Essent Nacionalista l'acció que al nostre poble realisa la Unió Catalanista, tenen el dret y el dever de cooperarhi tots els catalans moguts per les aspiracions del nacionalisme català, qualsevulga que siga lliur pensar y sentir en matèries **religioses, polítiques o socials**.

SUMARI

Veusaquí 'ls llibres... ara cantèunos la cansó, per *La Redacció*.—Esguards, per *Jranc*.—Englantines: L'escut de Catalunya, per *Frederic S. ler*.—Exercici de redacció, per *Lluís G. Fabrega y Amat*.—Qüestions econòmiques, per *Ramón del Estany*.—El plor d'una donzella, per *Lluís Papell*.—Pels pobres pescadors!.. per *H. Nadal y Mallol*.—Qui aigua atura, blat y oli mesura, per *Maceo*.—Els que treballém, per *A. Mercader*.—La vida, per *Miquel Victorià Amer*.—Trets, per *V. I. C.*.—Cròniques d'art, per *Jaume Andreu*.—Crònica de Manresa, per *Ll. C.*.—Unió Catalanista.—Garbellant.—Noves.—Els Catalans a América.—Efemérides, per *Ll. G. C.*

Veusaquí 'ls llibres... ara cantèunos la cansó

Veusaquí 'ls llibres y ara cantèunos la cansó.

Cantèu com ara, aixecant la vostra vèu fins qu'ella siga oïda dels venturosos que ja han fruit dels sabors del pa de l'ànima.

Cantèu com ara qu'ells vos escoltarán y correrán a vos perque 'ls serviu, ja que generosament vos hi oferiu, d'intermediari que ofereixi als humils aquesta essència humana qu'es de vida pels esperits.

Cantèu aixís per la Patria y pels seus homes.

Que nosaltres, escoltantvos, farem rotllo al vostre entorn y apartarém de vos les mondanes baixeses. Y allunyarém, ben lluny perque no torbin vostre cant, les veus rencoroses dels vostres *amics*, als quals, potser sense voler, deixareu sense acta.

Que vostre cant perduri per l'ennobliment de la nostra rassa.

Que les serenors augustes d'aquest cant d'ara ofegui per sempre més l'idol selvatge, himne funest de la guerra civil que s'eternisa en nostre poble.

Y vos que havèu reconegut aquesta maleïda guerra, al voler justificarnos de portar vostra noble obra a una casa política; que havèu volgut dir, que també sabèu que *política* es arma perillosa que mata, al naixer, les més belles ilusions. Vos que tement per la vostra idea essencial havèu volgut escudarla darrera la vostra justificació, escoltèu les nostres sinceres veus d'alabansa en vostre gest, que's traduirá en obra eminentment catalana y popular.

Rebèu els nostres llibres. Com vos, també nosaltres cedim a la Sala Popular tots aquells exemplars, quals autors els han enviat a RENAI-XEMENT. Cada hu de nosaltres, además, ha augmentat el petit lot ab llibres de la seva particular possessió.

Y al retirar del nostre balcó la cistella guardadora del nostre present, vos dièm ab el més agut egoisme catalanista:—Veusaquí 'ls llibres... cantèunos ara, oh bon amic, la bella cansó de la llibertat de la nostra Patria.

LA REDACCIÓ.

Esguards

A la teva salut, host de moresca terra! A la teva salut!

Poble d'ànima d'infant, que lluites ab la forsa del lleó en defensa de ta santa independència, un ram de llor damunt la tomba dels héroes caiguts, bé la mereixes.

Terra africana, presa que desvetlles la cobdícia d'un món civilisat en plena decadència, un poble caigut que arrossega pel món l'infamant estigma d'esclau, te diu: Salut, car tens en l'ànima arrelada una dolça pietat qu'ab tu no tenen els pobles qu't preparen el cadafal.

T'han dit selvatje, t'han escarnit ta religió y t'han perseguit com si fossis una fera y a la pietat dels que de tos fills ne fan esclaus y els gemats camps de tes ardents planes en fumejants ermots te converteixen, hi has oposat la teva, y'ls homes civilisats, els heroics fills de les planes mortes, la regatejaven la teva pietat com si un fill de tes dones no valgués tant com el d'altres.

Aquells homes que agafares, aquells instruments de la boja passió civilisadora que maten tos fills y't roben la Patria, els aizugares els ulls y tos cants d'amor els endolciren l'ànima anyoransada de llibertat y magnànim la llibertat els dares.

No es aquest gest revelatiu de l'ignorància ab que han mantingut al poble 'ls directors de la política?

Poble fereslec, sanguinari, li digueren els nostres civilisats; sedent de sane y de carnatge 'ns el pintaren, y avui arriba fins nosaltres els tendres sons de l'arpa de la dolça pietat de tot un poble.

Barbres els digueren els cristianissims capitosos de passades gestes, y mireulos les mans, brutes de sane, eneara.

Seguirá, sí, la nefasta empresa; caurá 'l poble vensut baix l'imperi de la forsa, mes damunt la terra quedarà escrita en lletres d'or la pietat d'un poble sacrificat a la cobdícia de la decadent Europa.

Imposada 'ls será la civilisació dels opressors de pobles, regnarán en terra, xopa de sane y munt de cendres, les lleis exòtiques, mes lo que no morirá mai, será l'esperit del terror, qu'eternament eridará del fons de les montanyes: Enrera tots, que sou uns lladres!

Un poble esclau que arrossega pel món l'infamant cadena, al poble lliure de l'africana terra: Salut.

FRANC.

ENGLANTINES

L'ESCUT DE CATALUNYA

Té l'escut de nostra terra
de sang roja quatre pals,
que diu que del pit rajava
d'un brau comte catalá;
doncs damunt d'ella extenentse
y fentne l'escut més gran,
baixin roigs el Ter y 'l Segre
y 'l Besós y 'l Llobregat,
de la sang a doll vessada
dels pits de nostres tirans,
y així, en lloc de quatre barres,
tinga quatre rius de sang
y escut ella de si siga,
sempre forta y sempre gran,
que pits braus tinga per durlo,
y per corona comtal,
les agulles enasprades
dels turons del Montserrat.

FREDERIC SOLER.

Exercici de redacció

En l'ensenyansa del idioma, hi hà, fins actualment, un gran descuit en lo referent als exercicis de redacció, y d'aquí que la major part de educants surten de les escoles y de les aules sense veures capassos pera redactar una carta, una felicitació, una simple tarja de convit, y tenen d'acudir a copiar y *transfigurar* les cartes, esqueles, sollicituts y tants altres documents del *Guia del Artesano*, del *Ramillete de felicitaciones* y tants altres llibrets ridícols *ad hoc*, y això es verament sensible.

En les escoles encara hi regna la costum de que quan un nen té de felicitar als pares, avis y demés parents, etzivarli per entre cap y coll un replec de *décimes*,—encara que tinguin quatre ratlles, car hi hà la costum de dirne *décimes* de tot, fins de les quintilles y quartetes,—y l'alumne n'escull una pera posarla escrita en un blanc paper orlat y ple de coloraines.

Els pares ne resten contents y enganyats, més enganyats que contents, puig allà no hi hà cap inventiva del nen y tot es pura farsa.

Se'm podrà obgectar que'l nen es molt tendre pera redactar. Jo'ls diré an aquests, que agafin al mateix educant que no ha sapigut redactar

una felicitació pera 'ls seus pares, que li fassin escriure una carta pera 'ls Reis, o qu'expliquin les películes que vegeren el passat diumenge, y ja veurán com ells, donant pler a la llur inventiva, ens donarán escrites en paper les impresions més arrelades, es clar que unides a les moltes imperfeccions y defectes propis de la edat y de la vaga cultura que posseeixen, però hem de confessar qu'en aquests cassos el noi arribarà a redactar, y tot es comensar.

Si's comensés aixís, ja veurien quina joventut pujaria! Ara, sí que fa llàstima veure, per exemple, per Nadal a vinticinc o trenta escolars agafant la ploma y paper ab coloraines escrivint tots una mateixa *décima*, una mateixa carta de felicitació, extingint els germens de redacció que hi hà dintre d'aquells tendres sers, que suposa ingeni, y es gimnasia del esperit, despertador de la inteligencia y atisvador del bon gust literari, essent indispensable pera 'l maneig del idioma.

Sense aquests exercicis, de qu'ls serveix a molts el saber escriure les lletres del alfabet, saber pintarles, si quan han d'expressar les afeccions de l'ànima y comunicarse ab els semblants han de pidolar la mercé d'una carta escrita per un *memorialista*, o abusar de la amistat d'un amic qu'ha de conèixer qüestions que no desitja saberles?

Degut a la manca d'exercicis de redacció es que fins molts que ostenten títol no saben expressarse d'una manera pertanyent al càrrec que desempenyen y al lloc que ocupen.

Jo crec que a Catalunya hi manquen aquestes pràctiques de redacció en la multitud d'escoles que sustenten les nostres Associacions Catalanistes, al ensemple que deurien alternarse ab exercicis de lectura comentada dels nostres millors prosistes y cantors.

Jo crec que això ho hauríem de fer pera crear la nostra joventut culta y correcta ab la parla escrita, puig ja sabem que'l llenguatge vulgar que's parla no s'escriu per lo defectuós y poc depurat.

Aquest serà un granet més pera 'l monument de glòria a Catalunya.

LLUIS G. FÀBREGA Y AMAT.

L'estat es una entitat política, artificial, voluntaria. La Patria es una comunitat històrica, natural, necessaria.

DOCTRINA CATALANISTA.

Questions économiques

Contrassentits.

Refermantme en lo que moltes vegades he dit. un d'aquests dies passats, se celebrà una festa en la que's feu entrega de les recompenses als industrials que n'obtingueren en la passada Exposició de Bruxelles. Dit acte se celebrà en el *Fomento del Trabajo Nacional* y, com de costúm, ab l'includible assistència de les autoritats governatives.

En allí una vegada més se posà de relleu, el mediocre y fals coneixement que tenen de l'Economia en general, la major part dels industrials de la nostra terra. El cas de que sempre vulguin anar ab caminadors enmatlleuats, impropis d'elements qual fortitut tenint característica pròpia, per la manca de consciencia patriòtica s'avergonyeixen de demostrar, en aquest acte com en altres que s'han celebrat, fa pena l'esmentarho, però el contrassentit, ha sigut sempre cosa de llei. Perqué mentres els nostres *economistes*, enfàticament exaltaven el lluit paper qu'en aquella exposició feren els industrials espanyols, avergonyits sens dupte de donar matis propi a les nostres produccions, contrastava ab les paraules sortides de boca del comisari regi, delegat per l'Estat en aital exposició, enlairant y posant a son verdader nivell, la secció d'industries catalanes que figurà com una de les primeres y mes importants en el pabelló que per compte del Estat s'hi bastí.

Y aquesta incomprensió, aquesta ignorancia del valor étnic de les nostres energies pels únics cridats a ferles ressorgir esplendorosament, fan un toít manifest, un gros mal an els ideals que molts d'ells diuen sustentar en pro de Catalunya y també an els seus mateixos caba's. Perqué malgrat se digui tot lo contrari, Catalunya en el present encara exerceix l'hegemonia comercial y fins y tot industrial, dintre l'Estat espanyol, ó sió que ho diguin les mils y mils recompenses obtingudes en anteriors exposicions y certámens y ara en aquesta passada de Bruxelles, que mentres Catalunya, o mes ben dit Barcelona, ha obtingut vuit grans premis, vuit diplomes d'honor y dotze medalles d'or, les demés industries escampades per el reste de la Península, obtenen solsament disset premis, els quals se deuen repartir entre les energies de quaranta cinc provincies!

Que per ventura no es això una prova palésa de la nostra fortitut, de la suficiencia de les nostres manifestacions? Quin jorn serà que'ls

nostres productors, els nostres industrials, els nostres comerciants se pecatarán de la llur forsa intrínseca damunt dels nostres variats detractors, que malgrat tenirnos d'empassar, encara tenen el cinisme, la poca llealtat de no reconèixer la nostra forsa en tots els ordres de la nostra vida nacional?

Y's topa en un altre contrassentit al dir que'ls nacionalistes, al escatir els defectes de la nostra gent *economista*, ens mou sols y únicament l'egoisme, quan ells són precisament els que hi cau en aquest defecte, perquè si aixís no fos, veuríem com l'exportació dels nostres productes la farien capitals catalans, com aixís mateix l'explotació de totes les nostres naturals riqueses, que per sarcasme veïem com el capital estranger descaradament s'enriqueix dintre casa nostra.

El treballar per la reivindicació del nostre ésser, del nostre voler com a poble, enlairant totes les nostres manifestacions de vida a un nivell superior, es fortament humà, es essencialment patriòtic, y tot català que aixís no obri, no treballa en profit propi ni de la seva Patria.

Hi hà que ser vidents y evitar els contrassentits.

RAMON DEL ESTANY

EL PLOR D'UNA DONZELLA

Va dirme clarament el vostre plor,
que sôu franca y hermosa y teniu cor.

Jo mirava entristit y enguniós,
com ploraveu sentint el nom de mare,
aixó 'm va demostrar que vos encare
li gardeu un amor esplendorós.

Aixó 'm va demostrar qu'en vostre pit,
puríssim com la neu de l'hivernada,
hi porteu dolsament transparentada
la dòna qu'estimeu y qu'ha finit.

Mes ail si fôu aquest vostre destí,
no volgueu amargar mes vostra vida,
aparteu de vostra ànima entristida
la pena qu'es per vos y es pera mi...

Y aixís evitareu que ab vostre plor,
s'enterneixin les fibres del meu cor.

LLUIS PAPELL

Sabadell.

Pels pobres pescadors!...

Recullit en l'estudi humil de casa meva, en la solitud d'una vila marinera, romaní llarga estona fita la mirada en un article d'un sabí economista, quan al a'sar la vista, vagament, vaig topar ab la data que'm senyalava 'l calendari: Janer 31. Trista diada la que'm feia recordar! Un any feu en aital día, que Catalunya sofrí una nova punyida que li entrà a l'ànima mercés als desacerts vergonyosos dels qui li retenen despotícament la seva creixensa.

Un any que la nostra gent pescadora trobant-se en alta mar, una forta tamborinada 'ls atrapà, y quan se disposaven a fer entrada a quiscun racer de la costa pera lliurarse de l'escomesa, se trobaren interceptats, tinguent de lluitar ab les onades unes quantes hores, fins que impotents davant del monstre marí caigueren vensuts després de titànics esforços dintre l'abim que tant crudelment els xuclava.

Hores d'angoixa, de dolor, de martiri... hores crudels que fins als temperaments més durs atueixen, tingueren que soportar aquells germans nostres esperant inutilment l'arribada del personal de salvament que costea l'Estat, la única esperança de vida en la qual confiaven...

Y a casa seva les mares, les esposes, els fills, les promeses, plorant la trista desgracia dels seus, dintre aquelles quatre parets blanques, il·luminades en la nit dolorosa per la flama esmortuda d'un llum d'oli...

* * *

De totes les classes socials, la que més abandonada román per l'inèrcia dels governs que continuament passen pel torn de la política espanyola, es la pobre gent de mar.

Passèu un dia solsament per la nostra costa y us convencerèu de la justícia de la meva afirmació. Les viles pescadores están mancades de tot lo que fa referencia al benestar dels seus veïns. El més complert abandonament notarèu arrèu. Cap de les moltes viles que poblen la costa té un port costejat per l'Estat que pugui garantir la vida dels pescadors. Si alguna població hi hà qu'estigui lliure de perill, no serà precisament pel mirament de l'estat, sino porque tindrà la joia d'un refugi natural, que tal com avui estèm, es una joia de molt alt preu per un poble pescador tenir un racer segur per quan li convingui.

Apar talment que la gent pescadora sigui eli-

minada de tota mena d'impostos y pagaments, car no's comptent que contribuïnt als gastos generals de l'Estat d'una manera tan crescuda, siga excluida de rebre quiscuna recompensa quan tan escassament el Govern se preocupa de l'estat general del país.

* * *

Una altra anomalia que agrava considerablement la vida dels pescadors es l'extremat rigor ab que interpreten les disposicions marítimes els encarregats de vetllar per la seva bona aplicació.

Poble hi hà a les costes catalanes, de 1,500 habitants, la seva quasi totalitat gent marina, aont pera satisfer la seva bilis congriada de molt temps hà contra'l poble, s'hi realisen actes vergonyosos, molt temibles per un esclat d'indignació popular que podria portar greus conseqüències.

Un dels que més indignació ha causat a la vila aludida es el que segueix: Per esser ara la seva tongada de pesca, surten els sardinalers a la mar quan el sol s'abaixa, y retornen quan ja la nit s'ha fet mestressa de l'espai. Doncs be; al retornar, per ordre de la primera autoritat de marina tenen el deure d'anar a atracar davant la capitania pera'l seu reconeixement. Aixó després d'una excessiva molestia, fins a cert punt *podria ser* justificada, mes se dona 'l cas, y aixó si qu'es sensible, que arribades les barques al lloc imposat rómardrien allí hores y més hores en espera del reconeixement, si la paciència dels pescadors fos tant gran com la... despreocupació de dita autoritat.

Y's dona'l cas també als dies tempestuosos d'haver de bogar desesperadament més de mitja hora d'excés, inútil, la majoria de barques, per tenir el varador en un refugi natural que hi hà a l'entrada de la badia y que s'acaba de perdre també per la deixadesa de l'Estat, y tal volta per altres *raons* més *positives*.

El manament a l'arbitraria disposició que deixo apuntada es castigat ab 5 pessetes de penyora y a altres tantes en cas de reincidencia.

Y bé, aixó no pot, no deu durar. Es precis si no's posa fre a aitals anomalies recórrer als medis que'ns sien més possibles pera deturar aquesta onada de crudeltat e injusticies que a més de ser un atentat als principis humanitaris, es causa del malestar y ruina d'una part de societat que treballa en imminent perill, que viu en un ambient que l'ofega, y que paga al Es-

tat tant o més que les demás classes socials.

Si encara hi hà justicia, la gent pescadora clama per la seva aplicació.

H. NADAL Y MALLOL.

Pòrt de la Selva, Febrer 1912.

Qui aigua atura, blat y oli mesura

«Pa tí, España».

De terres planes com el billar o'ls *caballitos* de la Rabassada, Deu nostre Senyor que tant li agrada la varietat y'l tenir de tot en la seva vinya, se'n va descuidar de manera que ni la Holanda ni'l Sahara ho són ben bé y tot per aquest anarse refredant la bola del món, que va fentse cada vegada més petita a mida que decreix l'Estat espanyol y s'augmenta sa vana prospopeia.

Y aixó de que la terra no es ben plana o ben esférica y fa que les aigues corrin als mars a omplirne llurs conques, ja ho coneixien els homes prehistòrics y'ls historiadors d'Egipte y fins els anacrònics y barbres de Catalunya de aquell temps que llurs reis anaven a peu o en mula y que'ls pagesos no coneixien la dinamita pera fer vinyes a Sant Vicens dels Calders en la roca pelada de sos plans.

Y ho sabien els hermitans y anacoretes, els fundadors d'esglésies y castells y fins els fundadors de pobles y masos, que no feien fonaments prop els rius y rieres, sinó en el veinat dels cervos y les àligues, consagrant la màxima de; la vinya prop del camí, el pont prop de la riera y la noia finestrera, solen tenir mala fi.

Es ara, desde 'l *siglo de las luces* qu'hem tirat a recó les belles màximes y'ns cal fer nova sapiencia a espenses de cruenta experiencia.

En temps dels moros, un rierot qualsevol tenia ses rescloses y canals de desviació que, regant les planes, feia fèrtil la terra ab la frescor y les llotades.

En temps que'l *dialecto catalán* tenia tractament de Vos, el pagés s'animava a treballar la trigella tot resant que, qui aigua atura, blat y oli mesura.

Llavors, cada comparet en el seu tros y cada hisendat en llur hisenda, feien els treballs necessaris pera aturar qui més aigua podia, y les basses, les rases, els marges y les valls feien en la terra campa y la vinya, lo que al mont feien les arrels dels arbres y la brossa terrala, la fullaraca y la praderia de l'ubagós.

Es ara en ple progrés y civilisació que les gents s'aturen admirades davant la vinya, olive-rar y garroferar d'en Jan de Molins de Rey a Sant Bartomeu de les Quadras, aont l'aigua que sobrix del vall o basseta de l'arbre de la carena cau en el vall de l'arbre següent y d'aquest a un altre y un altre, fins a no poder arribar, si no es per filtració, al lit del torrent.

Y això fa que allí sempre hi hagi saó y que'l torrent per culpa d'en Jan mai puga desbordarse y sí que sempre tinga sa constant corrent.

Y si lo que fa en Jan y alguns imitem, que no es cap invent, sino 'l compliment de la màxima vella, ho fessin tots els propietaris, terratinents y comparets, no sols els rius no reclamarien les terres que'ls hi pren el conreu en sos propis llits, sino que passat de les crescudes regulars y bon xic fortes del desgel, els que tenen son bressol en les altes serralades, se mostrarien constants en llurs caudals garantint son esforç en les turbines y sa fecunditat en les planes y feixes que de ses sangries rebessin llots y aigües.

Ah! si en lloc de fer obligatori 'l servei de les armes s'hi fes l'ensenyansa y'l conreu de les terres! Com s'anirien desenterrant aquest jas de màximes y antigues experiencies avui cobertes per turberes de *machichas* y tecnicismes de lídia, per llocs comuns y trucs de l'oratoria parlamentaria y per l'oropell simiesc de l'exterior y apariencia de les terres forasteres! Com els molins moguts pels rius d'aquest decadent estat tornaran ab sa constant empena a moldre y batre, a prempsar, espremer y garbellar blats y olis.

Com la vida fóra barata y la corrent emigratoria 's canviaria de polos, y com els valors públics se cotisarien a preu de *Liberals* atrasats, ja que fóra més realitat el valor de la propia iniciativa y'l propi esforç, que no l'efímera esperansa que dóna, tot temps fallida, la tutela d'un organisme estatista que no es res més que hospitaler y hoste de les multituds burocràtiques y pressupostívores, gènessis y causa de la perdua de l'imperi colonial y de la cabal ruina metropolitana!

Llavors ni Sevilla 's banyaria del Guadalquivir, ni'ls trens foren a trossos sub-fluvials, ni les tempestes altra cosa que plujes periòdiques obedientes a antigues màximes metereològiques per l'influencia de la frescor constant de la terra y de l'ufanesa de la vegetació regulades.

Molt me temo, emperò, que d'aquestes mal girbades ratlles se puga dirne *voces claman in deserto*.

MACEO.

Els que treballèm

La preocupació del benestar pels que portem lo que s'en diu la càrrega del treball, va essent quiscún jorn el tema dels conflictes. Religiosos, polítics, burgesos aduc realistes, se cuiden de la solució de lo que deu haver d'esser, de lo que serà.

Els treballadors demanem reformes, tothom afirma que són justes, fins el taül hi troba equitat, tots donen parers: els uns, la creencia de Deu portarà a bon lloc tant justes aspiracions; l'altre, les lleis sancionades pel poder legislatiu faràn pràcticament la felicitat de que som mereixedors; el de més enllà, fent que les caixes esdevinguin plenes, farà que la pau sigui entre la societat.

Però heusaquí que la vaga esclata de tant es-perar; quan la fam ha fet de les seves entre 'ls abandonats, quan en mitj de la plaga de gent de brusa y espardenyes la miseria es un fet, llavors no hi hà conformitat en res, llur justícia es un mal major, es un cas que no pot donarse.

Es lligítim que'l veí tingui quant vulgui y que'n fassi lo que li doni la gana, sempre y quan no perjudiqui 'ls interessos d'altri, però no ho es que la seva propietat invadeixi mon hostatge, que'm prengui lo que'm pertany. No puc tolerar que la miseria fassi de les seves a lloc tant sagrat com es ma familia, car es de dret que'm defensi pels elements que tingui més a má; fóra injust y antihumà que abandonés ma propia persona an els manaments d'un desconegut; no es llogic que jo vulgui 'l d'un altre, però tampoc ho es que l'altre vulgui lo meu.

Enfront de la defensa, el crim, el robo, tot es reconegut; mos fills, ma muller, ma mare, es superior a tot quant he conegut, es més sagrat que'l tot-poderós, es més elevat que totes les fortunes, es més digne de vida que totes les dignitats de la terra. Es tonteria que demanés igualtat ab el sabí, que volgués igualarme en bellesa ab un Hércules, que tingués pretensió de canviar de posició la terra, però es sant que treballant tingui dret a l'aliment y an el descans que més forces demanin y an el sacrifici que faig.

Però es que's pateix d'un erro de gran importancia; es que's creu que'ls que treballèm som uns desgraciats; es que's pensa que'l treball es una pena; es una dignificació; que l'immensa majoria rebutja, que no accepta y aduc que'n protesta quan ho té de fer, y baix aquest punt de vista, com se'ns considera com a pobres, se'ns

vol fer caritat. No es caritat lo que volèm, es treball; no es lo qu'es nostre lo que desitgèm, volèm lo qu'hem guanyat, lo que per justícia 'ns es propietat integral; la caritat es un regalo indigne y despreciable; però no't sembla, amic meu, que tots quants volen arreglar les cases d'altri, sigui de la faisó que sigui, si agafessin les eines y comensessin per treballar com nos, farien obra més digne y lloable?

A. MERCADER.

LA VIDA

(INÈDITA)

Regnum Dei et justitia ejus

Poesía del cel, llengua ab que parla
lo bon Deu a tot cor de dia y nit,
déixam de ta parau a sobirana
la veu del infinit.

Al dols oreig vivificant del aire
embadalida l'ànima la sent,
y en l'ona juganera de la platja
y en lo llamp estrident.

Amorosa eixa veu al trenc de l'alba,
quan naix lo dia y ve a alegrar lo món,
ab ella les dels cels y de la terra
goig de l'ànima són.

Mes quan irada trona la tempesta
que aplega 'ls núvols ennegrint l'espai,
es la veu paorosa del Altíssim
que omple a tothom d'esglai.

Es la veu de l'amor y la justícia,
l'aigua de vida d'immortal salut
que Deu nos dona un dia y altre dia,
esperant gratitut.

Un segle ja trasmet a un altre segle,
tantost veu de la vida o de la mort,
la veu del Paradís y del Calvari,
la veu de nostra sort.

Contra la veu del Eternal s'aixeca
seixanta segles fá la del Infern,
mes del judici en lo gran jorn la única
serà la del Etern.

Aquella veu del *fai* creadora
dels mons que te sospesos en l'espai,
que omnipotent en l'infinit gloriosa
no cessará jamai.

Ditxós aquell que humil l'haurá escoltada,
tastat lo pa del cel haurá en lo món;
la fe y l'amor germanes de la gloria,
cel ja en la terra són.

De l'amor infinida la esperansa
lo Creador en nostre cor posá,
quan en lo món eixa esperansa manque
lo món s'esfondrará.

Apagará 'l Senyor la llum del dia,
les fulgurants estrelles de la nit,
restant sense consol en les tenebres
l'home dins l'infinit.

Com voldria llavors tornar a veure
naixer lo jorn y haver amat a Deu
que'ns mostra ja en l'escon de la família
la sort del regne seul!

Anyorará voltat de nit eterna
del paradís d'amor lo bé perdut,
y l'inefable goig que dona a l'ànima
la flor de la virtut.

Y ja eclipsat per ell lo sol de vida
que a rembre 'l món surgi del Orient,
company de lo seu cor será per sempre
foc de remordiment.

Senyor, tu que del cel sempre nos guaites
y en tes mans de la vida tens la sort,
allunya de la terra les tenebres
que'ns volten de la mort.

† MIQUEL VICTORIÀ AMER.

Trets

Dels renegats

Servidor, d'ensá qu'es casat, que ja no s'ha preocupat més de la compra de camises, corbates, colls, punys, etc. Aquesta es obligació que té la meva esposa.

La meva esposa es catalana, catalanista y catalanitzanta, que diria En Pere Corominas. Es clar! Ja no m'hi hauria casat, o ja'n seria divorciat a hores d'ara, si no sigués aixís.

Ella, obrant verament a lo catalanista conscient, repartia les compres de les esmentades peces de vestuari entre les quatre o cinc camiseríes quals rétolos estaven en catalá; mostrant certa preferència per les de més rescent fundació, car, deia, són les que més protecció necessiten, que les altres ja están arrelades.

Y vetaquí que, de poc, va enterarse, per un anunci del carrer, de que la Camiseria V. ja s'havia convertit en casa de *Precio fijo*, y, per una circular, de que a l'establiment B. deien *tirantes* dels elàstics y *calcetines* dels mitjons; y estava tota desesperada dels dos *rene-gats* als quals—vareig dirli jo—la millor manera de castigarlos es no compralhi res y adquirirho tot dels altres *fidels* a lo que havien comensat y, per llògica, seguien.

Mes ella, conforme en principi ab aqueix *càstic*, sentia l'anhel de que sigués comprés. Y saben lo que fa ara? Senzillament: se presenta a cà V. Totseguit surt l'amo a saludarla, a demanar per la meua salut y la dels nens, y ella, mirantse'l menyspreuadament de cap a peus, li diu:

—Perdone V., caballero; entraba á comprar porque creí que aquí se hablaba cristiano...

Y surt, y se'n va a cà B. y demana *calcetines* y *tirantes*, y *cuellos* y *puños*... y res *le gusta* y se'n va cap al carrer després de haverse fet un bon tip de riure de les vintisset mil castellanades qu'han dit dos dels dependents y quatre-centes mil que n'ha deixat anar l'amo de la botiga, freturosos de convèncela de qu'es *artículo que no pierde* y de que *ya le digo á usted que más barato que yo nadie*.

Esposes dels meus amics Catalanistes, modestia apart, no vos sembla que deurieu seguir l'exemple de la meua estimada esposa?

V. I. C.

Cròniques d'art

Galerías Dalmau

EXPOSICIÓ TORRES GARCÍA

Després de lo dit en la darrera crònica parlant de l'exposició de Regoyos, ben poca cosa pot afegirse a la d'en Torres García que no diguessim en aquella, ja que abdues poden jutjar-se perfectament baix un mateix tarannà, si bé en la obra d'aquest últim li reconeixem sincerament sobrers dots a la d'en Regoyos.

No hi hà dubte qu'en el camp de les idees, quan aquestes són mal encarrilades y pitjor expressades, apart del desequilibri que s'opera en les multituds com a resultant de tasca negativa,

sempre sol ser malaventuradament la primera víctima 'l que les llença als quatre vents.

Aquesta demostració ja'ns la fa videntia en Zola en qualque de les seves obres quan sinteticament vé a dir: «No hi hà res pitjor que les grans idees en cervells petits.»

Doncs si en el camp de les idees succeeixen aitals daltabaixos, que no succeirà quan aqueixes adquireixin nous adeptes y convertintse en col·lectivitats nombroses, acabin finint crestallisant en temibles sectes com les dels assassins a l'Àfrica durant l'època de ses conquestes y modernament els *lipovani* provinents de la Rússia?

En el terreny de la pintura es molt llògic que passi un fet consemblant y ab tot indispensable, o sinó vegis que són els ultra-actuals o ab més propietat els noucentistes, com ells mateixos s'anomenen, y posteriorment els cubistes, sinó una secta al istil encara que ab diferent ordre, com les que deixem apuntades, mancades totes elles de base sòlida en que afermar les seves preterides argucies carregades de silogismes o simbolismes abstractes.

Aviat, seguint per aqueixos viarany, veurèm implantada la cabala o'l geroglífic com els temps dels caldeus y'ls egipcis y més darrerament com els alquimistes y filòsops de l'època d'en Ramón Llull.

En la obra total d'en Torres García, més que un sentiment veritat que'l domini, hi endevinem tot seguit un afany de personalisarse que'l fa caure en el trist paper de *poseur*.

Un sofista català ha dit—parlant d'aquest artista—que li respectessim quan menys qualques cabells blancs.

Bueno.

Fayans Catalá —EXPOSICIÓ IVO PASCUAL

Un dels paisatgistes més conscients que comptem a Catalunya es sens dubte l'Ivo Pascual.

Aquest artista, a mes de demostrar els coneixements que posseeix dels mestres del paisatge, particularment de la escola francesa o de Barbizon, com ab mes propietat se l'anomena, se fa mereixedor de respecte per la sana modernitat que porten ses pintures, plenes totes elles d'un estudi concientut ben lluny dels retrucs que tant prodiguen els que volen sentar plassa d'avensats.

Es aixís com s'avensa, tenint en primer lloc com a fila inalterable, la escrupolositat artística, tant mal entesa com pitjor interpretada.

Les pintures de l'Ivo Pascual no dirèm pas que siguan obres mestres, pero si que duen un segell original com del qui cerca una orientació robusta pera ennoblir l'art a qui tants els plau posarlo peu a sota.

Primerament en l'obra d'aquest artista hi manca bon xic més de sobrietat, cosa que ja Corot, considerava un trenca-colls precisament en els darrers anys de sa carrera, car la seva dèria predominant era arribar a una total simplificació dels assumptes, com a conseqüència lògica de lo que l'objectiu humà reté en lo que nosaltres ne diríem una llambregada.

Veus-aquí com pressentint ho ja, en Corot anava sens voler ho al impressionisme.

Després, apart de lo que diem, en Pascual se preocupa massa de donar una certa patina de Museu a les obres, defecte que n'hi hem de fer retret per creure que semblant feina pertany al temps y no a la ma del artista. Fentho aixís, anys a vindre ben poca cosa n'restará de la coloració d'aquestes teles.

Respecte a la manera d'esser colocades a l'envelat que ara ha guarnit en Segura en mitj de les ex-galeríes d'abans, ens feu notar un bon amic que podrien anar molt bé pintades a dues cares.

En resúm, l'exposició Ivo Pascual ha estat una bona alenada confortable, y qu'esperem se repeteixi en les demés exposicions que vagin succeintse.

JAUME ANDREU.

Crònica de Manresa

Al redós d'unes hores d'Art.

L'Orfeó Manresà es avui una de les entitats musicals de primer ordre. Ha arribat a ocupar una altura envejable, degut a son mestre, l'intelligent director en Joaquim Pecanins, qui, com deia molt bé mon amic Jaumandreu, ha inculcat a n'aquell estol de cantaires una mica d'aquella educació musical de qu'ell està posseït, malgrat la modestia qu'es llur norma. Es un bon patrici en Pecanins. Enamoradíssim de tot lo clàssic y popular ens ha fet fruir d'abdues coses.

Les Hores d'Art del mes de Desembre foren dedicades a la música popular que, com dic, n'es ell devotíssim, executant una pila de cançons de casa que agradaren.

Diumenge passat la sessió fou dedicada a do-

nar a coneixer la música d'en J. S. Bach, de la qual tant de bó ens poguessim fer capassos, com deia en sa peculiar oratoria 'l mestre Pecanins, car, digué, me donaría per ditxós que la compreguessiu y que deixessiu aquesta música de piano de maneta que no'ns en podèm sostreure.

Acertadíssima estigué la batuta del Director a executar-se 'ls tres corals y la cantata 78, del mestre de tots els mestres, En Joan Sebastià Bach, secundada degudament pels simpàtics cantaires, com aixís també pel pianista senyor Durán, essent justos els aplausos a ells dedicats, per la nombrosa y distingida concurrencia que omplenava la sala d'assaigs.

Com a preludi, y pera donárnosla a petites dosis la música d'en Bach, l'anomenat senyor Durán y la senyoreta Azopardo, ens feren sentir llurs habilitats, y quals composicions qu'executaren valgueren l'ovació dels reunits.

Festes aixís ben a la catalana es lo que'ns manca, car l'espectador marxa uns moments de aquesta atmósfera viciosa del carrer.

Bé, mestre Pecanins; aixó es fer patria; Catalunya us ho pagui.

LL. C.

Manresa, Febrer 1912.

UNIO CATALANISTA

Secció oficial

El senyor Folguera y Durán, diputat de Catalunya per Sabadell-Terrassa, ha enviat a la Associació Nacionalista Catalana el següent B. L. M.:

«El Diputat provincial pel districte Sabadell-Terrassa B. L. M. al senyor J. Grant y Sala, president de l'Associació Nacionalista Catalana, acusantli rebut de sa grata comunicació del 9 del corrent y manifestantli la satisfacció per la concordancia de sentiments y criteri qu'en ella's manifesta ab la meua actuació en la Diputació de Barcelona.

En M. Folguera y Durán s'honra expressant á dit senyor atenta consideració.

Sabadell, 29 Janer 1912.

El senyor En Narcís Verdager y Callís en un atent y entusiastic ofici ha notificat a la Junta Permanent l'acceptació del lloc que se li oferi en la Comissió organitzadora de la próxima Assamblea de Tarragona.

GARBELLANT

El senyor Gubern, actual president del C. N. R. del carrer de Pelai, donarà pròximament en aquest hostatge una conferència sobre política actual.

Li podem oferir un tema de palpable y palpadora actualitat: Els balls de disfresses en tots els centres d'U. F. N. R.

«El Poble Català» parlant de la propera concessió del Premi Nobel y recordantse de la seva afiliació política al partit de *Conjunción Republicano-Socialista*, diu:

«Demanem el premi pera tots dos, pera 'l nostre poeta (En Guimerà) y pera el gran novel·lista castellà (En Pérez Galdós). Altra cosa fora un baix esperit restrictiu que mai trobarà pera viure, calor en nostre cor, ni vibracions en nostres plomes.»

Nosaltres no'ns tanquem en un criteri exclusivista, ni volèm regatejar mèrits al senyor Pérez Galdós; pero vol dirnos «El Poble Català» quantes demandes, d'origen castellà, han sigut cursades demanant també'l premi pel nostre Guimerà?

Els lliberals espanyols en un congrés que han celebrat al Palau de Belles Arts refusaren al crit de Viva Espanya (con ó sin) una proporció d'un català que demanava el reconeixement de la personalitat de Catalunya.

Ja s'ho podia pensar, home. Que no li deien prou clarament el color del congrés aquells llampants anuncis *gualdo rojo-obispo* que ficaren pels carrers?

Parlant de Melilla diu un diari local:

«Solo hemos sabido que se trataba de una guerra, de una gran guerra terrible, difícil, costosa, formal, cuando hemos debido hacer pequeños actos de paz. La paz ó tregua del Kert, el canje de prisioneros, nos ha ilustrado más que los mismos sangrientos combates».

Lo qual no priva que'l ministre de la guerra contestant en el Congrés al senyor Pedregal li digui *que no puede afirmarse categóricamente que en Melilla estamos en guerra*.

En el pressupost d'Instrucció Pública hi figura una partida, ab el títol de: *Porteros para cuando se necesiten en alguna funcion del Estado*.

Després, ab motiu de les inundacions d'Anda-

lusia y del segrestament en plè temporal dels torrers del far de l'illot de Lobeira, parlarem de la imprevisió del govern espanyol.

Porteros para cuando se necesiten...

Malversació?... Disbauxa?... No; davant d'aixó, descobrimnos la testa, y portem als nostres llavis, aquelles paraules que se li sugeriren a un periodista madrileny al pas de la reina:

—*Es España, que pasa.*

Quasi podem assegurar, doncs ens n'enterem per *El Liberal*, que's pensa introduir algunes reformes en les actuals gorres dels oficials del exèrcit.

Naturalment que no li posarem les mans *al foc!*

Un diputat conjuncionista, la setmana passada deia qu'encara no s'ha redactat ni una ratlla del futur projecte de Mancomunitat, y que per lo tant, la promesa d'en Canalejas, de que pel Mars se presentaria 'l projecte, quedarà incompleta, deixant defraudades les esperances dels catalanistes.

Ab això va equivocat aquest diputat conjuncionista; no havem quedat, ni quedarem defraudats en les nostres esperances perque'ls catalanistes, no havem posat ni posarem mai cap esperança en les paraules del senyor Canalejas ni de cap govern de l'Estat espanyol.

Contes nous:

Si'm dones 24 morenos y'm deixes triar, te donaré vuit blancs.

Y per agraïment encara si'm demanes un plom te'n donaré cinc perque me'n sobren. Ja te'n convencerás.

El «Congreso de la Libertad» no acordà felicitar al *valeroso ejército que lucha en Melilla*.

Si que ho sentim, no per res, no, pero ho sentim, vaja.

L'arcalde republicà de Montilla (Andalusia) enterantse de que passava 'l rei per aquella estació en direcció a casa seva, acudí a saludarlo en el seu nom y en el de la minoria republicano-socialista.

Al arrencar el tren el batlle cridà un entusiasta *Viva el rey*.

Aquesta gent són forsa dignes d'estudi. Qualsevol dia són capassos de llensarse al carrer al crit de *Viva Andalucía libre!*

NOVES

Ab el present número repartim als nostres llegidors l'index dels treballs publicats en la nostra revista durant l'any 1911.

Al mateix temps fem avinent, que havem confeccionat unes artístiques tapes pera l'encuadernació de *RENAIXEMENT*. Tapes y encuadernació, de la que'ns encarreguem, costarán 2'50 pessetes, devenntos enviar les coleccions acompanyades d'aquesta quantitat per tot el mes de Febrer.

* * *

S'ha encarregat de la direcció d'aquesta Revista el nostre volgut company En Francisco X. Casas Briz.

El seu constant entusiasme per la causa catalana, es una garantia del criteri radicalment nacionalista de *RENAIXEMENT*, que ab noble fè oferim als nostres llegidors y amics.

* * *

Pel Dret Català.—Ab aquesta campanya, contra l'últim reial decret de Notaries y en reivindicació del nostre Dret Nacional, la joventut universitària de Catalunya ve donant una bella mostra de patriotisme.

Les últimes promeses ministerials de derogació del funest R. D., no han conseguit afeblir la seva protesta irreductible, que ben ferma y decidida se mostra en un manifest que han publicat, dirigit a tots els catalans. Ab la promesa ministerial no n'hi hà prou; cal el seu compliment.

«Si'l projecte de llei no ve, — diu aquest manifest—si en Canalejas creu que pot mofarse de tot un poble, nosaltres, els joves, els estudiants, ab l'apoi de totes les persones de la nostra terra, sense mancarhi cap o quasi cap dels representants de Catalunya a les Corts, adoptarem l'actitut enérgica y resolta que'l cas requereix. Será un acte de propria defensa y ningú ens podrà titllar d'imtemperants y exaltats. Cal, doncs, mantenir la protesta y estar previnguts».

* * *

Havem rebut el primer número de la revista *Les Annales des Nationalités*, publicació mensual de l'«Oficina Central de les Nacionalitats»

de la constitució y organisació de la qual havem donat compte.

El número de *Les Annales* que tenim a la vista dona ja una idea del extensissim camp ont desplegará les seves energies la nova institució, de la que'ns ocuparem extensament y ab la qual procurarem establir estreta relació a benefici de Catalunya.

Veusaquí el sumari de les materies que conté aquest primer número:

Comité de Patronatge—Programa de l'O. C. des N—La cooperativa de les Nacionalitats—La Essencia de la Nacionalitat—Les tendencies Autonomistes en l'Europa contemporanea—El Concell Nacional Txec. Firmen aquest text J. Pelissier (director), J. Novicow, M. Seignobos, Dr. Podlipny, ademés de bon nombre de correspondencies de delegats de diferentes nacions.

* * *

S'estàn fent els treballs preparatoris pera celebrar una funció teatral a benefici de la escola de noies de *Santa Eulària* y de la *Escola Catalana y Escola Nacional Catalana* de nois. Les obres que's posarán en escena serán totes desempnyades pels nois y noies dels tres indicats centres d'ensenyansa.

En el nombre proper donarem detallat el programa de tant interessant y simpática festa.

* * *

Teatre Català.—Dissapte, s'inaugura la temporada teatral del «Sindicat d'Autors Catalans».

Les mes prestigioses personalitats de l'art teatral de la nostra Terra; hi aporten la garantia de la seva obra. Actors consagrats y altres que porten un esperansador iniciament en l'art escènic, deurán interpretar-la.

Qu'entre tots portin una onada de sava que infiltiri nova vida al nostre Teatre Nacional, tan decaigut en aquests últims temps.

* * *

Totes les entitats catalanes de l'Havana están ultimant els detalls pera la celebració de un solemne acte a la memoria de l'excels y malaurat poeta En Joan Maragall.

L'Orfeó Català d'aquella ciutat, hi cantarà «Les Pirinenques» y l'«Cant dels Joves», poesies d'En Maragall, a les quals ha posat música el mestre Gay, l'infadigable director de l'Orfeó.

EFEMÉRIDES

16 de Febrer de 1714

Les tropes de Felip V sitien en Sant Pol de Mar als valents voluntaris catalans

La valerosa defensa que sostingueren els sanpolencs contra les tropes franceses que Felip V de Castella portá per implantar l'absolutisme a nostra terra, fou el motiu de la destrucció de aquell poble.

Apurant tots els recursos se possessionaren els soldats castellans, de ca'n Reig, y desde allí se feren amos de la població. Però 'ls valents voluntaris sanpolencs, manats per en Villar de Sant Pol, se retiraren y's feren forts en la torra de la Martina qu'encara avui s'aixeca a uns quants metres de la població, jurant morir abans que rendirse.

Desde allí vegeren aquells valents el saqueig y crema de la vila y'l cástic imposat a les campanes que tocaren a somatent, que foren destrossades, lo mateix que'l rellotje públic.

El venjatiu monarca prohibí la reedificació del poble; però passada la guerra tornaren a ses llars els sanpolencs, situantse en tendes formades ab mantes y pals, vora la platja, tendes que havien d'arrencar més que depressa, refugiantse en les barques de pescar cada volta que'ls executors de les barbres ordres del rei buixí anaren pera fer efectiu el seu compliment.

Aquell estat de coses durá algún temps; el sanpolenc, el *bergant* per la causa del absolutisme, no tenia altre abric ni soplug que la manta, y la veu de la campana del seu rellotje ja no l'avisava del perill de les llibertats de la terra.

Allavors fou quan nasqué l'adagi qu'es sagell de gloria per Sant Pol de Mar:

A Sant Pol la manta
y la gent berganta.

D'allavors data també la pregunta: «quina hora es?», sátira que recordava y recorda encara aquella terrible hora de la perdua de les llibertats de la terra catalana.

Els fills de Sant Pol s'enfaden al sentir la infamant pregunta, que no deu sortir mai de cap boca catalana, y tenen raó. Quán será qu'ells y nosaltres, els de Sant Pol y els de tot Catalunya, podrèm contestar als que'ns preguntin «quin' hora es?»:

«L' hora de que Catalunya recobri lo perdut.»

LL. G. C.

Els Catalans a Amèrica

Potser no trobaríem cap de les lluites lliberadores de les nacionalitats de l'Amèrica Llatina, en les quals un catalá no hi hagi aportat el seu vibrant esforç y la seva sang redemptora.

Innombrables són els germans nostres que feren ofrena de la seva vida lluitant per la independència de Cuba, y are, un periòdic catalá de l'Havana, «La Nova Catalunya», ens presenta un altre catalá, En Buch Miquel, martre consagrat de la independència de Colombia.

Heus aquí les notícies que'n dona un «Butlletí de historia de Colombia»:

«*Buch Miquel*. — Martre. Nasqué a Catalunya d'Espanya. Prengué veinatge en el Chocó desde molt jove y allí's posá al servei de la causa de la Independència desde 1810. Com membre del Cabildo de Citará — avui Quibdó — firmà la Independència del Chocó el 2 de Setembre de 1813. Pel seu patriotisme assolí l'alt càrrec de Gobernador d'aquesta entitat política, l' any 1814 y ab activitat y energía anà a la defensa de la Provincia d'Antioquia en 1816. Juli Bayer manava els expedicionaris que ocuparen el Chocó, el mateix any. Buch, combaté en el Pont del Remolino, que mes tart abandonà pera lluitar de nou a Nóvita y allí fou vensut el 25 de Maig, després d'un sagnant combat, perdent soldats, artilleria y bongos armats. Fou enviat, prè, a Bogolà y jutjat y sentenciat a mort; fou fusellat per l'espavilla com a traïdor al rei, el 29 d'Octubre de 1876, en companyia d'En Caldas, Ulloa y Montalvo. Enterrats els cadavres en la fossa comú, en el sol de l'Esglesia de Veracruz, foren trobats y exhumats el 10 d'Octubre de 1904. Mes tart foren traslladats a la Catedral de Popayán».

CORRANDES

Ja sé que dius a la gent
que tu no pots estimarme;
que no veus que se't coneix
quan se t'escapa una *guatlla*?

AMPURDANÉS DOLS.